

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय
फैसला

०६९-RB-००२६

मुद्दा: सन्चालकको निर्वाचन बदर।

काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.३१ बागबजारस्थित नेपाल
क्रेडिट एण्ड कमर्श बैंक लिमिटेड कार्यालयको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ.बैंकका
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वर्ष ५६ को अमृत चरण श्रेष्ठ-----१
ऐ. बैंकको निवर्वाचन अधिकृत अधिवक्ता श्याम कुमार खत्री-----१ पुनरावेदक

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.३१ कमलादीस्थित नेपाल
इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडको अख्तियार प्राप्त महाप्रबन्धक केशव दुवाडी ----१ विपक्षी

०६९-RB-००५४

काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३१ कमलादी गणेशस्थान
स्थित एन. वि. ग्रुप (नेपाल) प्रा.लि.को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. ऐ. बस्ने वर्ष
३७ को सुन्दरराज पुडासैनी-----१
एन.वि.ग्रुप (नेपाल) प्रा. लि. लाई प्रतिनिधित्व गर्ने ऐ.ऐ.बस्ने वर्ष ६९को नारायण
राज तिवारी -----१ पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.३१ कमलादीस्थित नेपाल
इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडको अख्तियार प्राप्त महाप्रबन्धक केशव दुवाडी ----१ विपक्षी

सुरु फैसला गर्ने:

माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री कूलरत्न भुर्तेल
माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री सुष्मालता माथेमा
पुनरावेदन अदालत पाटन

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य विवरण निम्न प्रकार रहेको छ:-

विपक्षीहरूले आफुले गर्नुपर्ने कुनै काम कुरा नगर्ने वा गर्न नहुने काम कुरा गर्ने वा कर्तव्य पालना नगर्ने गरेको र कपटपूर्ण रूपमा बैंकमा प्रभुत्व जमाई हामी निवेदक शेयरवालाको प्रतिनिधित्व गर्ने अधिकारबाट हामीलाई बञ्चित गरेकोले विपक्षीहरूले सम्पन्न गरे भनेको तथाकथित मिति २०६८।१२।६ को समूह “क” उपसमूह ३ को निर्वाचन एवं सो कपटपूर्ण निर्वाचनलाई वैधानिकता दिने प्रकृतिबाट मिति २०६८।१२।७ मा सम्पन्न वार्षिक साधारणसभामा गरिएको उक्त उपसमूहको निर्वाचन सम्बन्धी अन्य काम कारवाही, घोषणा, एन.वी. समूहको तर्फबाट मनोनित सञ्चालकको नियुक्ति आदि समेत तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाही र निर्णय समेत कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १३८(१) र (घ), १३९ र १८० समेतका आधारमा बदर घोषित गरी निज प्रत्येक विपक्षीहरूलाई ऐनको दफा १६२ बमोजिम हदैसम्मको जरिवाना गरी पाउँ। साथै हामी बीच सम्पन्न एवं ऐ.ऐनको दफा १८७ को वैधानिकता प्राप्त सम्झौताले यसपाली निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सले सञ्चालक पठाउन पाउने हुँदा निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सले मिति २०६८।११।१७ को निर्णयबाट पठाएको प्रतिनिधिलाई सञ्चालकको पदमा नियुक्ति दिई काम कारवाही गर्नु गराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा उपयुक्त आदेश जारी गरी पाउँ। विपक्षी बैंकको मिति २०६८।१२।६ मा कथित रूपमा सम्पन्न निर्वाचनबाट निर्वाचित भएको भनिएको समूह “क” उपसमूह ३ तर्फका सञ्चालकलाई सञ्चालकको हैसियतले कुनै कार्य नगर्नु, नगराउनु, गर्न नदिनु भनी सबै विपक्षीहरूका नाममा अन्तरकालिन/अन्तरिम आदेश वा अन्य उपयुक्त आदेश जारी गरी यो

निवेदनमा अन्तिम किनारा नलागेसम्मका लागी कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १३८ को उपदफा ३, दफा १३९ उपदफा ३ तथा ४(क) समेतका आधारमा रोक लगाई संस्थापक समूह क(३) बाट सञ्चालक मनोनित गर्ने अधिकार प्राप्त निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सको हकलाई सुरक्षित गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६८।१२।१६ को निवेदन पत्र ।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको निवेदन माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? माग बमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै आधार कारण भए सबूद प्रमाण सहित म्याद सूचना पाएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिनभित्र आफैं वा आफ्नो कानून बमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी आदेश र निवेदनको प्रतिलिपि समेत साथै राखी विपक्षीहरूको नाममा म्याद सूचना जारी गर्नु। निवेदकले अन्तरकालिन, अन्तरिम आदेश समेतको उपयुक्त आदेशको माग गरेको हुँदा सो सम्बन्धमा दुवै पक्षलाई राखी छलफल गर्नु उपयुक्त हुने हुँदा मिति २०६८।१२।२७।२ को दिन दिनको ठीक १० बजे छलफलमा उपस्थित हुनु भनी विपक्षीहरूलाई जानकारी गराउनु। निवेदनमा उल्लेखित २०६८ सालको FJ-०१४९ को निवेदन सहितको मिसिल साथै राख्नु भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।१२।१९ को आदेश ।

यो निवेदन नितान्त विपक्षी र एन.वि. ग्रुपको बीचमा कथित सम्झौता हो, जसमा यस बैंक पक्ष समेत नरहेकोलाई आधार मानी दायर भएको निवेदन हो। यस्तो प्रकृतिको निवेदन कम्पनी ऐन, २०६३ अन्तर्गत कानूनी रूपमा दायर गर्न मिल्ने अवस्था रहँदैन। संस्थापक समूह (क) (३) को निर्वाचन मिति २०६८।१२।६ मा सम्पन्न भई मिति २०६८।१२।७ मा परिणाम समेत घोषणा भईसकेको अवस्था छ। यिनै विपक्षीले दायर गरेको मुद्दा (सम्बत २०६८ सालको-०१४९) बाट उक्त २०६८।१२।७ को नियुक्ति रोकि पाउँ भन्ने निवेदनको सन्दर्भमा मिति २०६८।१२।६ मा अन्तरकालिन आदेशको छलफलको दौरान विपक्षीहरूको नाममा अन्तरकालिन आदेश जारी समेत नभई उक्त नियुक्तिलाई अगाडि

बढ्नको लागि कानूनी मान्यता समेत प्रदान गरिएको छ। हाल विपक्षीको माग दावी भनिएको विपक्षीको प्रतिनिधिलाई सन्चालक पदमा नियुक्ति गरी पाउँ भन्ने समेत रहेको तर उक्त मितिको निर्वाचन कानून बमोजिम सम्पन्न समेत भई सकेको हुँदा विपक्षीको प्रस्तुत निवेदनको औचित्य समेत रहेको देखिँदैन। तसर्थ सो आधारमा समेत विपक्षीको निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लिमिटेड कर्पोरेट कार्यालयको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अमृतचरण श्रेष्ठ र ऐ. बैंक निर्वाचन अधिकृत श्याम कुमार खत्रीको मिति २०६९।१।५ को संयुक्त लिखित जवाफ ।

यसमा विपक्षी एन.वि. ग्रुपका तर्फबाट विपक्षी एन.सि.सि. बैंकको सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने सन्चालक पदमा नारायण राज तिवारी निर्वाचित हुनु भएको देखिन्छ। मिति २०६८।१२।१६ गते हुने निर्वाचनमा सहभागी हुनको लागि निवेदकलाई मिति २०६८।१२।३ मा सूचना दिइएको र सो सूचना निवेदकले बुझेको अवस्था छ। तर निवेदकले सो निर्वाचनमा कुनै सहभागिता जनाएको देखिँदैन। निर्वाचन प्रक्रिया कानून सम्मत ढंगले भए नभएको कुरा फैसला हुँदाका बखत निक्यौल हुने नै हुँदा निर्वाचित सन्चालक निज नारायण राज तिवारीलाई सन्चालकको हैसियतले कुनै कार्य नगर्नु नगराउनु र गर्न नदिनु भनी निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी गर्न मिलेन। नियमानुसार गर्नु भन्ने समेत पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९।१।६ को आदेश ।

विपक्षी नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडले आफ्नो नाउँको केही शेयरहरुलाई सर्वसाधारण समूहमा परिणत गरी बिक्री गरिसकेको र नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लिमिटेडको पूँजी वृद्धि हुँदा समेत थप शेयर नलिई कम्पनीमा विपक्षीको शेयर स्वामित्व अनुपात नै घटी सकेको अवस्था भएकोले विपक्षीको सञ्चालक समितिमा समान रूपमा प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने हैसियत र अवस्था छैन। नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लिमिटेडको प्रकाशित सूचना बमोजिम निर्वाचन अधिकृत द्वारा तोकिएको मितिमा निर्वाचन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य समेत सम्पन्न भैसकेको र तोकिएको मितिमा वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भै निर्वाचन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य समेत उक्त वार्षिक साधारण सभाबाट अनुमोदन भै निर्वाचन कार्य टुङ्गी

सकेको अवस्था हुँदा हाल विपक्षी निवेदकले उल्लेख गरेको पूर्वावस्थाको विद्यमानता समेत नरहेको नभएको अवस्था हुँदा गैरकानूनी, झुठ्ठा तथा फरेवपूर्ण निवेदन खारेजभागी छ। विपक्षी निवेदकसँग भएको भनिएको समझदारी पत्र तत्कालिन अवस्थामा बैंक स्थापनाकालमा गरिएको प्रारम्भिक समझदारीपत्र हो, सो समझदारीपत्र तत्कालिन कम्पनी ऐन, २०५३ र तत्कालिन वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ अन्तर्गत गरिएको हाल उक्त दुवै ऐन खारेज भई बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ र कम्पनी ऐन, २०६३ लागू छन् सो नयाँ ऐनहरू लागू भएपछि सो समझदारी पत्रमा संशोधन नगरिएको हुँदा स्वतः खारेज भईसकेको अवस्था छ। सो नयाँ ऐनले लिएको शेयरको अनुपातमा सन्चालक समितिमा शेयरधनीलाई प्रतिनिधित्वको अधिकार हुने व्यवस्था गरेका छन्। सोही ऐनहरूको व्यवस्था अनुकूल हुने गरी विपक्षी निवेदक शेयरको अनुपातमा र आधारमा नै सन्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व हुने गरी बैंकको नियमावलीको नियम ११ मा व्यवस्था थप भई संशोधित भईसकेको अवस्था रहेको छ। यस्तो अवस्थामा हाल प्रचलित उक्त ऐनहरू र संशोधित बैंकको नियमावली प्रतिकूल हुन गएको सो विपक्षीसँगको समझदारीपत्र स्वतः अमान्य र खारेज भईसकेको छ र वहाल नरहने अवस्था छ भने हामी बीच भएको सो पुरानो समझदारीपत्रले मान्यता पाउने अवस्था नै छैन। यस्तो अवस्थामा कम्पनी ऐनका विपक्षीले उल्लेख गरेका दफा आकर्षित नभई प्रचलित कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ७२ र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको दफा १७ मा उल्लेखित व्यवस्था अनुरूप संशोधित बैंकको नियमावलीको नियम ११ समेतको प्रतिकूल रहेको विपक्षीको निवेदन खारेजभागी छ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६९।१।१२ को विपक्षी एन.वि. ग्रुप (नेपाल) प्रा.लि.को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. का सन्चालक जेन श्रेष्ठ र एन.वि. ग्रुप (नेपाल) प्रा.लि.लाई प्रतिनिधित्व गर्ने नारायणराज तिवारीको संयुक्त लिखित जवाफ ।

निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड र विपक्षी मध्येका एन.वि.ग्रुपका बीच भएको मिति २०५३।४।१० को समझदारी पत्र अनुसार सन्चालकमा मनोनित हुने पालो नेपाल इन्स्योरेन्सको भएकोमा एन.वि.ग्रुपले समेत मनोनयन पठाएको कार्य नै कम्पनी ऐन,

२०६३ को दफा १८७ विपरीत भएको देखिएकोले दोहोरो मनोनयन परेको भनी गरिएको मिति २०६८/१२/६ को निर्वाचन एवं सो सम्बन्धमा २०६८/१२/७ को वार्षिक साधारण सभाबाट भएको सम्पूर्ण काम कारवाही तथा नियुक्ति समेत बदर हुने ठहर्छ। उल्लेखित समझदारी पत्र अनुसार नेपाल इन्स्योरेन्सको मिति २०६८/११/१७ को निर्णयबाट पठाएको प्रतिनिधिलाई सन्चालकको पदमा नियुक्त दिई काम कारवाही गराउनु होला भनी विपक्षीहरूका नाममा आदेश समेत जारी हुने ठहर्छ भन्ने समेत बेहोराको मिति २०६९/४/१६ को पुनरावेदन अदालतल पाटनको फैसला।

यो नितान्त विपक्षी र एन.वि. ग्रुपको बिचमा भएको भनिएको सम्झौतामा यस बैंक पक्ष समेत नरहेको बिषयलाई आधार मानी दायर भएको निवेदन हो। यस्तो प्रकृतिको निवेदन, कम्पनी ऐन, २०६३ अन्तर्गत कानूनी रुपमा दायर गर्न मिल्ने अवस्था रहँदैन। यदि वास्तविक रुपमा कथित सम्झौता बमोजिम गरिपाउने निवेदन हो भने, सो करार ऐन, २०५६ अन्तरगत अधिकार प्राप्त अदालतमा दायर गर्नु पर्दथ्यो र यस्तो प्रकृतिको निवेदनमा पुनरावेदन अदालतको अधिकार क्षेत्र रहँदैन। मिति २०५३/४/१० को समझदारी पत्रलाई टेकेर आउने पछि आएको कम्पनी ऐन, २०६३ को दफाहरु देखाई दावा लिएको हुँदा सरासर प्रथम दृष्टिमाै अधिकार क्षेत्रको समेत बेवास्ता गरी फैसला भएको छ। संस्थापक समूह (क) (३) को निर्वाचन मिति २०६८/१२/६ मा सम्पन्न भई मिति २०६८/१२/७ मा परिणाम समेत घोषणा भईसकेको अवस्था छ। यिनै विपक्षीले दायर गरेको मुद्दा (सम्बत् २०६८-FJ-०१४९) बाट उक्त २०६८/१२/७ को नियुक्ती रोकी पाउँ भन्ने निवेदनको सन्दर्भमा मिति २०६८/१२/६ मा विपक्षीहरूको नाममा अन्तरकालिन आदेश जारी समेत नभई उक्त नियुक्तीलाई अगाडी बढ्नको लागि कानूनी मान्यतासमेत प्रदान गरिदिएको थियो। पुनरावेदन अदालत पाटनले फैसला गर्दा सो बिषयमा ध्यान दिएको देखिँदैन भन्ने समेत बेहोराको नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लि. कर्पोरेट कार्यालयको तर्फबाट ऐ.बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अमृतचरण श्रेष्ठ र ऐ. बैंकको निर्वाचन अधिकृत अधिवक्ता श्यामकुमार खत्रीको तर्फबाट यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदन पत्र ।

प्रत्यर्थी मध्येका बैंकको वार्षिक साधारणसभा सम्बन्धी कार्यक्रम अन्तर्गत सन्चालक निर्वाचन सम्पन्न भई शेयरधनीहरूको वार्षिक साधारणसभाले सो निर्वाचनलाई स्वीकृत गरेको हुँदा र सो वार्षिक साधारणसभाको निर्णय उपर विपक्षीको कुनै दाबी विरोध र मुद्दा मामिला नरहेकोमा र सो सभाको सर्वसम्मत निर्णय अनुसार सन्चालक निर्वाचित भएको अवस्था रहँदा रहँदै बहाल र कायमै नरहेको समझदारी पत्रलाई टेकी कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ७२ र बैंकको सन्चालक निर्वाचन निर्देशिका बमोजिम रितपूर्वक भएको निर्वाचनलाई बदर गर्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/४/१६ को निर्णयमा बैंकको नियमावलीको नियम ११म तथा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २०२ (२) र कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ७२ को गम्भिर कानूनी त्रुटि रहनुका साथै वार्षिक साधारणसभाबाट भएको सम्पूर्ण काम कारवाही तथा नियुक्ति बदर गर्ने निर्णय त्रुटीपूर्ण रहेको प्रष्ट छ। कम्पनी ऐन, २०६३ आउनु अघि सम्झौता भएको र बैंकको नियमावली संशोधन भई नियम ११ लागू भएको र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ समेत लागू हुनु अघि भएको सम्झौता माथि उल्लिखित कानूनी व्यवस्था लागू भए पछि स्वतः खारेज भएको र शेयर स्वामित्व अनुपात नै परिवर्तन भएको तथा ऐन नियम लागू हुनु पूर्व भएको सम्झौता सो नयाँ ऐन नियम प्रतिकूलको हुँदा उक्त सम्झौता स्वतः खारेज भएको र अब लिएको शेयरका आधारमा सन्चालक समितमा प्रतिनिधित्व हुने हुँदा सो सम्झौता बहाल रहेको र बन्धनकारी भै लागू हुने भनी गरिएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/४/१६ को फैसला कानूननः त्रुटिपूर्ण हुँदा सो फैसला उल्टी गरी रितपूर्वक भएको सन्चालक निर्वाचन सदर कायम गरीपाउँ भन्ने समेत बेहोराको एन.वि.ग्रुप (नेपाल) प्रा.लि. को तर्फबाट सुन्दरराज पुडासैनी, नारायणराज तिवारीको यस अदालतमा पर्न आएको संयुक्त पुनरावेदन पत्र।

नियम बमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला सहितका मिसिल संलग्न कागजातहरू समेत हेर्दा पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ, छैन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा विपक्षीहरूले बैकमा प्रभुत्व जमाई हामी निवेदक शेयरवालाको प्रतिनिधित्व गर्ने अधिकारबाट बञ्चित गरेकोले विपक्षीहरूले सम्पन्न गरे भनेको मिति २०६८।१२।६ को समूह “क” उपसमूह ३ को निर्वाचन एवं मिति २०६८।१२।७ मा सम्पन्न वार्षिक साधारणसभामा गरिएको उक्त उपसमूहको निर्वाचन सम्बन्धी अन्य काम कारवाही, घोषणा, एन.वी. समूहको तर्फबाट मनोनित सन्चालकको नियुक्ति आदि समेत तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाही र निर्णय समेत बदर घोषित गरी निज प्रत्येक विपक्षीहरूलाई हदैसम्मको जरिवाना गरी निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सले सञ्चालक पठाउन पाउने हुँदा निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सले मिति २०६८।११।१७ को निर्णयबाट पठाएको प्रतिनिधिलाई सञ्चालकको पदमा नियुक्ति दिई काम कारवाही गर्नु गराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा उपयुक्त आदेश जारी गरी समूह “क” उपसमूह ३ तर्फका सञ्चालकलाई सञ्चालकको हैसियतले कुनै कार्य नगर्नु, नगराउनु, गर्न नदिनु भनी सबै विपक्षीहरूका नाममा उपयुक्त आदेश जारी गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मुख्य निवेदन जिकिर रहेकोमा मिति २०६८।१२।६ मा विपक्षी निवेदकको माग बमोजिम अन्तरकालिन आदेश जारी समेत नभएको निर्वाचन कानून बमोजिम सम्पन्न समेत भई सकेको हुँदा विपक्षीको प्रस्तुत निवेदनको औचित्य समेत नरहेकोले रिट निवेदन खारेज गरीपाउँ भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ।

पुनरावेदन अदालत पाटनबाट निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड र विपक्षी मध्येका एन.वि.ग्रुपका बीच भएको मिति २०५३।४।१० को समझदारी पत्र अनुसार सन्चालकमा मनोनित हुने पालो नेपाल इन्स्योरेन्सको भएकोमा एन.वि.ग्रुपले समेत मनोनयन पठाएको कार्य नै कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ विपरीत भएको देखिएकोले दोहोरो मनोनयन परेको भनी गरिएको मिति २०६८।१२।६ को निर्वाचन एवं सो सम्बन्धमा २०६८।१२।७ को वार्षिक साधारण सभाबाट भएको सम्पूर्ण काम कारवाही तथा नियुक्ति समेत बदर हुने ठहर्छ। उल्लेखित समझदारी पत्र अनुसार नेपाल इन्स्योरेन्सको मिति २०६८।११।१७ को निर्णयबाट पठाएको प्रतिनिधिलाई सन्चालकको पदमा नियुक्त दिई

काम कारवाही गराउनु होला भनी विपक्षीहरूका नाममा आदेश समेत जारी भए उपर पक्ष विपक्षी दुवै पक्षको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न आएको देखिन्छ ।

यसमा निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी र विपक्षी एन.वि.ग्रुप प्रा.लि. कसले नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लि.को सञ्चालकमा दुई पक्ष बीच भएको समझदारी एवं कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ अनुरूप हुने हो या दुई पक्षको सञ्चालक मनोनयनमा सहमतिमा नभएमा निर्वाचनमा जान सकिने हो होइन भन्ने कुरा नै मुल निकयौल हुनु पर्ने मुल प्रश्न देखिन्छ ।

निवेदक र विपक्षी एन.वि.ग्रुप बीच विपक्षी बैंक सञ्चालकमा प्रतिनिधित्व गर्ने बारे २०५३।४।१० मा भएको समझदारी पत्र हेर्दा समझदारी पत्रको प्रकरण नं ३ मा एन.वि. ग्रुप र नेपाल इन्स्योरेन्स कं. लिमिटेड समेतको हुने ३० प्रतिशत शेयरबाट संचालक समिति प्रतिनिधित्व हुने २ जना संचालक मध्येको १ जनामा हरेक ४ वर्षमा एन.वि. ग्रुप र नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि. बाट आलोपालो गरी १ जना संचालक रहने। संचालक समितिमा रहने पालो नभएको अवधिमा नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी सल्लाहकार समितिमा रहने व्यवस्था गर्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ। उक्त समझदारी पत्र संशोधन गर्ने बारे दुई पक्ष बीच कुनै सहमति भएको नदेखिँदा उक्त समझदारी हालसम्म बहालै रहेको देखिन्छ। उक्त समझदारी पत्रको प्रकरण नं ३ मा भएको व्यवस्था हेर्दा सो अनुसार पालै पालो गरी विपक्षी एन.वि.ग्रुप एवं निवेदकले प्रतिनिधित्व गरी आएको र हाल निवेदक नेपाल इन्स्योरेन्सको सञ्चालकमा प्रतिनिधित्व रहने पालो देखिन्छ। समझदारी पत्रमा पालै पालो प्रतिनिधित्व गर्ने भन्ने रहेको र सो विपक्षी एन.वि.ग्रुप र बैंक दुवै पक्षबाट परिपालना भएको देखिन्छ। समझदारी पत्रको हैसियत के हुने भन्ने सन्दर्भमा सन्दर्भमा कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ भा भएको व्यवस्थालाई मध्यनजर गर्नुपर्ने हुन्छ। उक्त दफा १८७ को व्यवस्था यसप्रकार रहेको छः

शेयरधनीहरूबीच भएको सम्झौताको मान्यताः

(१) “कम्पनीको व्यवस्थापन, सञ्चालन तथा शेयरधनीहरूलाई प्राप्त मताधिकारको प्रयोगको बारेमा कम्पनीका शेयरधनीहरूका बीच भएको सम्झौता निजहरूबीच बाध्यात्मक रूपमा लागू हुनेछ ।”

“तर त्यस्तो सम्झौताको कुनै प्रावधान कम्पनी वा यसका अल्पमत शेयरधनीहरूको हित प्रतिकुल हुने भएमा सो हदसम्म स्वतः निष्क्रिय हुनेछ ।”

(२) “उपदफा (१) बमोजिम भएको सम्झौताको दुईप्रति त्यस्तो सम्झौता भएको मितिले पन्ध्रदिनभित्र सम्बन्धित शेयरधनीले कम्पनीमा पेश गर्नु पर्नेछ। त्यसरी शेयरधनीहरूबाट प्राप्त भएको सम्झौताको एकप्रति कम्पनीले सो प्राप्त गरेको पन्ध्रदिनभित्र कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।”

उपरोक्त प्रावधानलाई हेर्दा दफा १८७ को उपदफा १ मा भएको व्यवस्थाले मताधिकार प्रयोगको सिलसिलामा शेयर धनीहरूका बीचमा भएको सम्झौता निजहरू बीच बाध्यात्मक रूपले लागू हुने स्पष्ट रूपमा देख्न सकिन्छ। मिति २०५३।४।१० को समझदारी पत्र हालसम्म कुनै संशोधन तथा परिवर्तन नभएको र यथा स्थितिमै रहेको भन्ने देखिएको सन्दर्भमा शेयरको संरचना फेरबदल भएको र नयाँ कम्पनी ऐन लागू भएकोले मिति २०६८।१२।६ को निर्वाचन बदर हुनुपर्ने होइन भन्ने एन.वि.ग्रुपका तर्फबाट पुनरावेदन जिकिरमा लिएको तर्कसँग सहमत हुन सक्ने अवस्था देखिएन।

त्यसैगरी मिति २०५३।४।१० को समझदारी पत्रमा नयाँ कम्पनी ऐन लागू भएपछि दुवै पक्ष बसी समझदारीमा संशोधन गर्ने तर्फ कुनै कारवाही भएको देखिँदैन भने शेयर संरचना फेरबदल भएमा हुने अवस्थाको परिकल्पना विपक्षी बैंकमा सञ्चालक सहभागिताका बारे कुनै कुरा उल्लेख भएको समेत देखिँदैन। दफा ३ मा रहेको समझदारी पत्रको व्यवस्थाले शेयर संरचनाको फेरबदल हुँदा समझदारी पत्रको असर पार्न सक्ने अवस्था समेत रहेको देखिँदैन।

यसरी कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ मा भएको व्यवस्थालाई दुवै पक्षले बाध्यात्मक रूपले पालना गर्नु पर्ने नै देखिन्छ। बाध्यात्मक रूपले पालना गर्नुपर्ने कानूनी

व्यवस्था रहेको स्थितिमा समझदारी पत्रको परिपालना गर्नुपर्नेमा समझदारी पत्रको दफा ३ मा भएको व्यवस्थालाई अनदेखा गरी सञ्चालक निर्वाचनमा लैजाने विपक्षी बैंकको कार्य पक्षहरु बीच भएको समझदारी एवं कम्पनी ऐनको दफा १८७ अनुरूपको रहेछ भनी मात्र मिल्ने देखिएन। समझदारी पत्रमा दुई पक्ष बीच सञ्चालक प्रतिनिधित्व बारे असहमति भएमा निर्वाचनमा जाने उल्लेख नहुनुका साथै यस्तो परिस्थिति उत्पन्न भए के हुने भन्ने उल्लेख नभएको अवस्थामा कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ अनुरूप पक्षहरु बीच भएको समझदारी बाध्यात्मक रूपमा लागू हुने नै देखिन्छ। उक्त व्यवस्था पक्षहरुलाई बाध्यात्मक हुने भएपछि मिति २०६८।१२।६ मा भएको निर्वाचनले मान्यता पाउँछ भन्न मिलेन।

तसर्थ निवेदक/पुनरावेदक नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड र पुनरावेदक/विपक्षी मध्येका एन.वि.ग्रुपका बीच भएको मिति २०५३।४।१० को समझदारी पत्र अनुसार सन्चालकमा मनोनित हुने पालो नेपाल इन्स्योरेन्सको भएको र सो स्थिति हुँदाहुँदै एन.वि.ग्रुपले समेत मनोनयन पठाएको कार्य नै कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १८७ विपरीत रहेको देखिन आयो। यसरी दोहोरो मनोनयन परेको भनी गरिएको मिति २०६८।१२।६ को निर्वाचन एवं सो सम्बन्धमा २०६८।१२।७ को वार्षिक साधारण सभाबाट भएको सम्पूर्ण काम कारवाही तथा नियुक्ति समेत बदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिलेन। २०५३।४।१० को समझदारी पत्र अनुसार नेपाल इन्स्योरेन्सको मिति २०६८।११।१७ को निर्णयबाट पठाएको प्रतिनिधिलाई सन्चालकको पदमा नियुक्त दिई काम कारवाही गराउनु होला भनी विपक्षीहरुका नाममा जारी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/४/१६ को मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। प्रस्तुत मुद्दको दायरीको लगत कट्टा गरी नियमानुसार मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद बस्याल

कम्प्युटर टाईप गर्ने: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७२ साल पौष १९ गते रोज १ शुभम् ..... ।